

УДК 342.951: 351.82
DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-208-213

Вадим СЕЛЮКОВ[©]
кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний
університет внутрішніх справ)

ЗАРОДЖЕННЯ СЛУЖБОВОЇ КІНОЛОГІЇ (ПОЧАТКОВІ ЕТАПИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СОБАКІВНИЦТВА)

Охарактеризовано перші етапи зародження кінології в історії суспільства. Проаналізовано способи, форми та методи використання собак у тому чи іншому виді службової діяльності в доісторичні та стародавні часи. Наголошено на головних способах застосування собак, які не втратили своєї актуальності й зараз, – це сторожова служба, а також допомога в полюванні. Запропоновано умовні критерії розподілення всього періоду зародження та розвитку кінології на етапи.

Ключові слова: службова кінологія, собаки на службі, військові собаки, кінологічне забезпечення, службовий собака.

Постановка проблеми. Актуальність використання собак на користь суспільства останнім часом лише підвищується. У сучасних умовах собаки посіли одне з головних місць поряд із людиною майже у всіх сферах життя – від охорони прав і свобод громадян до спорту з використанням собак, а також нестандартних методів лікування за активної участі собак. Мову про сучасні досягнення кінології і форми використання собак на користь людини варто розпочати з характеристики історичних періодів зародження й розвитку науки про собак.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проаналізована література у сфері службового собаківництва та кінології взагалі свідчить про те, що автори лише поверхово окреслили питання розвитку та зародження кінології. Здебільшого вони наголошують виключно на окремих напрямках діяльності: іздова діяльність (поштова служба) [4, 21], мисливство [12], поліцейська діяльність [15], криміналістика [10]. Однак комплексного аналізу етапів розвитку та становлення кінології донині у вітчизняній літературі немає. Більшість авторів конкретизують історичні факти появи кінологічних служб та відомств на території різних країн, однак первинні витoki кінологічних учень не знаходили свого висвітлення в літературі.

У рамках статті планується дослідити історичні періоди розвитку науки кінології, часів із моменту приручення собаки до більш сталого використання його здібностей у повсякденному житті людини з особистою користю або з користю для всього суспільства.

Метою статті є характеристика способів і форм використання собак на службі суспільству в різні історичні етапи, починаючи з давнини й до того моменту, коли досить розповсюдженим стає собаківництво. Необхідно наголосити, що розвиток кінології саме як науки про собак обмежується двохсотрічними рамками. Тому аналіз стосуватиметься й періодів становлення кінології як науки, і часів, коли собаку як дієвий та ефективний засіб використовували в повсякденному житті суспільства й тогочасній службі. Хоча варто зауважити, що люди зі спеціальними вміннями щодо тренування та утримання собак згрупували певні знання й передавали їх своїм учням. Вважати це появою кінології чи ні – питання доволі складне. Але все ж таки будемо виходити з того, що наука – це вироблення та накоплення відповідних знань про навколишній світ, а вивчення способів використання собаки також є діяльністю щодо накопичення, узагальнення та систематизації певних знань. Тож у роботі під виникненням кінології вважатимемо процес зародження основних знань про поведінку та догляд за собаками, а також процес впливу на них із метою отримати максимально ефективну користь від їх існування в суспільстві.

Людство використовує собак із самого моменту їх одомашнення. Чудовий слух, неймовірний нюх, сторожова уважність, злість, сміливість у боротьбі з ворогом, зрештою,

© Селюков В. С., 2020
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-6690-6484>
odin.univd@gmail.com

міцна прив'язаність до хазяїна – усе це навело людину на думку використовувати собаку в цілому ряді робіт [24, с. 6]. Охоронна функція, участь у мисливстві, пізніше використання собак у військових конфліктах та як засобу налагодження зв'язку, а в північних регіонах планети і як транспортного засобу, – усе це є тією вигодою, яку людство отримує від приручення собаки на початкових етапах їх «спільного» (людей і собак) існування.

Хочеться зауважити, що головним критерієм для періодизації визначено не лише часові етапи розвитку людства та служіння собак суспільству й людям, а й особливості використання собак, методів їх утримання та дресирування, напрямів застосування, вивчення їх будови та поведінки, а також визначні дати, які є значимими для розвитку сучасної кінології. Тож періодизацію становлення кінології як науки, на нашу думку, варто розпочати початковим етапом приручення дикої тварини з метою використання її як сторожа та помічника в полюванні.

На думку В. Язикова, який класифікує такі види діяльності, це два різні етапи розвитку собаківництва [24, с. 8]. Тобто перший етап вирізняється тим, що людина цілеспрямовано користується природними вміннями й особливостями собаки – це інстинкт на здобуття їжі та більш гострі відчуття, особливо вночі. Варто підтримати В. Язикова в тому, що спершу собаку використовували як повноцінного мисливця, який самостійно полював, а здобич уже розділялася. Із плином часу, а тим самим із набуттям досвіду в роботі з собакою, люди починають тренувати його для пошуку та переслідування здобичі, саму здобич здобувають самостійно або за невеликої допомоги собаки.

Датування виникнення кінології, тобто етапу одомашнення собаки, досі залишається досить спірним питанням. Це тому, що різні історико-археологічні дані свідчать про те, що в різних куточках світу одомашнення відбувалося по-різному. У рамках нашого дослідження наголосимо, що вважатимемо початком цього етапу приблизно 10–15 тис. років до н. е. Хоча деякі вчені стверджують, що домашні собаки існували й 30 тис. років тому [5].

Після приручення собаки людство дійшло висновку, що значно ефективніше використовувати його здібності шляхом підлаштування їх під власну повсякденну діяльність, – так виникає напрям сторожового використання собаки та як помічника на полюванні та війні.

Собаківництво виникло й використовується людством із давніх часів. Недарма собака завжди символізував вірність, пильність, відчайдушність. Існує гіпотеза, що саме собаки допомогли виживанню предків сучасної людини. Наші пращури широко та з надзвичайною користю використовували собак. Багато народів виводили їх в ранг священних тварин, наприклад, народи Стародавньої Греції, Індії, Ірану, Мексики, Месопотамії та ін. У Київській Русі собаки охороняли міста й села, супроводжували в походах дружини князів. Із часом люди навчилися використовувати собак у різних видах діяльності, що сприяло появі нових порід та створенню оптимальної системи дресирування цих тварин. Найдавніший кінологічний трактат «Собаче полювання» (підручник із дресирування та застосування собак) був написаний більше 2 300 років тому воєначальником Ксенофаном з Афін. Деяко пізніше давньогрецький історик Арріан підготував «атлас» порід собак [16, с. 142; 17, с. 17].

В історії стародавнього світу існує багато згадок про собак, які були поруч із людьми. Так, наприклад, в Індії хоча собаку і вважали брудною твариною, але в історичних джерелах містяться згадки про собак, які супроводжували божества, які були тотемними тваринами родів, і навіть в Упанішадах (давньоіндійські трактати релігійно-філософського характеру) є собача літургія, а чотири собаки Даттатреї вважаються втіленням чотирьох Вед [13].

Щодо історії Стародавнього Єгипту та собак перша спільність, яка спадає на думку, – це існування в міфології Єгипту бога Анубіса (бог мертвих, який мав вигляд людини з головою собаки). Однак варто звернути увагу, що археологічні знахідки залишків собак на території сучасного Єгипту, датовані приблизно 3–4 тисячоліттями до н. е., свідчать не лише про божественне шанування собак [19]. Так, на відміну від більшості держав стародавнього світу, собак у Єгипті досить широко використовували як звичайних домашніх тварин, тобто для задоволення. Єгиптяни також використовували собак для полювання та сторожування. В епоху Середнього царства (2050–1750 рр. до н. е.) з'являються «поліцейські» собаки для патрулювання. Пізніше з'являються великі собаки роду молосів, яких використовували здебільшого як зброю під час військових походів. Цікавим є той факт, що згадки про використання собак для охорони стад худоби, тобто як пастуших, відсутні [18]. Історики, досліджуючи стародавні малюнки, стверджують, що на них зображені різнома-

нітні породи собак. Тобто можна з упевненістю говорити, що селекціонування тварин уже мало місце, що варто вважати своєрідним початком зародження кінології як науки взагалі. Крім того, єгиптяни були добре відомими дресирувальниками, адже серед одомашнених тварин були і мавпи, і шакали, лисиці, кішки, і, звичайно, собаки [3]. Тому варто підсумувати, що стародавні єгиптяни зробили значний внесок у розвиток собаківництва, що підтверджується й нині археологічними знахідками.

Стародавні римляни не обійшлися без використання собак у різноманітних сферах. Поряд із застосуванням собак як бойових одиниць вони винайшли одну з найпопулярніших розваг стародавнього світу – бої на арені. Великого розповсюдження набуває цькування собак на ведмедів та биків, які відбувалися в амфітеатрах і були видовищем для тогочасного суспільства. Крім цього, почали функціонувати спеціальні підрозділи у складі війська, які займалися безпосередньо дресируванням собак для потреб війни. Під час битв першу шеренгу війська займали легкоозброєні воїни з собаками, головним завданням яких було контратакувати ворожу піхоту або кінноту до приходу наступної шеренги – рабів, а вже потім і іншого війська [6, 20].

Під час розкопок в Ассирії на стінах давніх палаців знайдені зображення собак, що датовані 900 роком до н. е. [2] і приблизно 650 роком до н. е. [1]. «Підготовкою бойових собак займалися спеціальні вчителі. З клинописних табличок відомо, що жителі провінції в Ніневії (столиця Ассирійської держави з VIII–VII століття до н. е., перебувала на території сучасного Іраку), які вирощували бойових догоподібних собак, звільнялися від податків до скарбниці, тобто вже в першій половині I тисячоліття до н. е. в ассирійців були фахівці цієї галузі. Вихованців для подальшої підготовки підбирали ще цуценятами... Схоже, що саме ассирійці першими почали використовувати бойових псів як самостійну військову силу. Широкі сильні груди, потужні грубі лапи й величезна щелепа з гострими іклами – такі вагомні риси яскраво вирізняли ассирійських бойових собак від інших порід. Єгипетські папіруси свідчать, що така собака могла з легкістю перекусити ногу кавалерійського коня й навести панічний жах на вершників» [2].

Про сторожову службу собак згадував свого часу грецький автор Еней Тактик (приблизно IV сторіччя до н. е.) [22] у своєму творі «De obsidione toleranda» [23], де описував мистецтво облоги в стародавньому світі. Він достатньо уваги приділив описанню способів та методів проведення облоги та захисту від неї, і наголошував, що «все ж найкраще в такі ночі із зовнішньої сторони стін прив'язати собак, що призначені для нічного полювання, які, звісно, на далекій відстані виявлять лазучика з ворожого стану або перебіжчика, що потайки підбирається до міста або яким-небудь способом намагається вчинити втечу з міста. До того ж вони і вартового розбудять гавкотом, якщо він навіть засне» [23]. Цей твір свідчить, що здібності собак до сторожової служби та використання у війні є досить актуальними вже в той час.

У військовій справі собак використовували не лише для сторожової служби. О. К. Нефьодкін звертає увагу, що серед історичних джерел перші згадки про собак під час війни можна віднайти в «Іліаді» Гомера. У цьому творі саме йдеться про сторожових та мисливських собак. Жодних згадок про участь у боях немає. «Вони бродять по табору та по околицях, де разом зі своїми родичами з Трої поїдають непохоронені трупи воїнів» [14, с. 72]. Автор у своїй статті звертає увагу саме на перехід із використання мисливських собак у військовій справі, яких навчали нападати на ворожих коней для дестабілізації стройового порядку ворога, до застосування підготовлених собак для знешкодження не лише кінноти, а й іншої живої сили супротивника. «Для нападу на ворогів і несення сторожової служби собак використовували давні римляни, гуни, кельти та тевтони» [9].

Підтримуємо зазначену вище думку В. Язикова, що другим етапом розвитку собаківництва є період використання собак для мисливства як помічників (про це свідчить стародавній кінологічний трактат «Собаче полювання» [11]), а також створення перших праобразів кінологічних підрозділів, де тренували собак для подальшої військової служби. Практика військового собаківництва, про що свідчать різні досліджувані джерела, зароджувалася в Азії, а потім «кочувала» із завойовницькими війнами у напрямку Європи та Африки.

Застосування собак як посилення для доставлення повідомлень стає актуальним для стародавніх часів. У роботі того ж Е. Тактика вказано, що під час облоги розвідники, які приникали у ворожий стан, використовували собак для відправлення повідомлень назад у замок. Така підготовка собак не потребувала значних зусиль. Їх виводили за межі замку, потім розвідник писав повідомлення, кріпив його до собаки, й останній повертався до замку, оскільки був голодний, а його годували після повернення. Важливо з

собою брати голодного собаку, бажання якого повернутися переважало над іншими його мотивами. Також для такої діяльності використовували сук із тічкою, які одразу ж поверталися до замку з повідомленням [23]. Ця форма використання здібностей собак говорить про те, що люди враховують їх поведінкові та фізіологічні особливості під час підготовки до служби, що є свідченням про накопичення певного обсягу знань і досвіду.

Отже, першим періодом зародження й розвитку кінології вважаємо використання вроджених здібностей собаки як хижака для сторожової служби та полювання на дичину. Наступним етапом став перехід від використання собак на полюванні не як самостійних мисливців, а як помічників для людей, коли собака знаходив дичину та приносив уже вбиту. До цього ж періоду варто віднести й часи, коли собак почали використовувати у військових цілях під час битв як бойові одиниці. Для означеного етапу характерне первинне дресирування необхідним навичкам, які стають у нагоді в різних сферах військової та мисливської справи. Варто наголосити, що професія псарів була престижною, часто серед них були підпорядковані чини, які виконували брудну роботу.

У північних регіонах Землі використання собак як транспортного засобу розпочалося значно раніше, ніж нарт з оленями. Неможливо чітко визначити час початку такого ізового собаківництва, але можна стверджувати, що в найвіддаленіших кутках Півночі досі ізових собак використовують дуже широко: для доставки повідомлень та невеликих вантажів, для пересування та, врешті-решт, для полювання [21, с. 5–6]. Історія корінних народів Сибіру, що мешкають в арктичній та субарктичній місцевості, нерозривно пов'язана з ізовими собаками. «Наскальні малюнки, виявлені на північ від озера Байкал, свідчать про те, що перші ізові собаки існували вже 4 000 років тому. Стародавні мисливці, що кочували в районі Анадирського плоскогір'я, просто не вижили б без собак у суворої умови північного краю. На собачих упряжках вони перевозили все своє спорядження й мисливські трофеї. Хоча собаки й не настільки сильні, як олені, але вони більш витривалі й краще пристосовані до вічної мерзлоти тундри» [7]. Про такий спосіб використання собак на користь суспільства необхідно вести мову як про один із найдавніших, але такий, що, на відміну від більшості інших, і в наш час не втратив актуальності.

Важливо зазначити, що перші доісторичні етапи розвитку кінології у формі розповсюдження знань про можливості собак у військовій справі та полюванні, а також про форми й методи дресирування їх для такої діяльності, тривали достатньо довго. Дещо змінювалися способи використання та застосування собак на полі бою, удосконалювалися методи полювання, але сутність діяльності собак залишилась незмінною. Хоча варто наголосити, що робота щодо виведення нових порід або вдосконалення так званої «племінної роботи» набувала поширення, про що свідчать історичні факти появи тієї або іншої породи.

Із плином століть способи, форми та методи використання собак у службовій діяльності постійно змінювалися й оновлювалися. Поряд із таким удосконаленням поліпшувалося озброєння, з'являлися більш сучасні прийоми ведення бою, кількісно зростали армії. Застарілі форми використання собак перестають себе виправдовувати, однак собаки у військовому строю все ще залишаються. Вони, як і декілька століть тому, виконували завдання з охорони армій, замків, супроводжували транспортні каравани, несли сторожову службу й одночасно були живою силою на війні. «Усім добре відомі вікінги – народи, які у VIII–XI ст. населяли територію сучасної Норвегії та Швеції. Вони багато століть тримали в страху все прибережне населення Європи, вирізняючись великою жорстокістю, безстрашністю й раповістю появи. У багатьох походах цих «лицарів відкритого моря» супроводжували сильні, злісні пси – грудасті хорти, які своєю жорстокістю змушували людей до втечі» [8]. Хочеться зацентувати, що винахід та розповсюдження вогнепальної зброї у військах призводить до того, що службові собаки зникають з поля битви, але продовжують здійснювати допоміжні функції: піднесення патронів, доставка вантажів на поле битви, рятування поранених. Крім того, їх продовжують широко використовувати в сторожовій службі.

Висновки. Отже, варто підвести підсумки, що зародження праобразу кінологічної діяльності у світі відбулося дуже давно й пов'язане з прирученням та одомашненням вовка або дикого собаки. Людство досить швидко зрозуміло, що собака має корисні здібності і, крім того, за своєю природою добре налагоджує контакт із людиною та підкоряється їй. Варто наголосити, що чітко визначити історичні етапи розвитку кінології неможливо через те, що в різних частинах світу в давнину така діяльність проводилась по-різному. У цьому контексті можливо лише вказати, що етапи розвитку кінологічної діяльності варто виділяти залежно від напрямів використання собак.

Дослідження наступних етапів розвитку службової кінології буде продовжено,

Список використаних джерел

1. All Things Assyrian. The Assyrian War Dog. URL: <http://www.aina.org/ata/20190804161106.htm> (дата звернення: 03.02.2020).
2. Ассирийская собака. URL: <http://wardog.pp.ua/assirijskaya-sobaka/> (дата звернення: 03.02.2020).
3. Боголюбовский С. Древние собаки Египта и Месопотамии. URL: https://basenji.io.ua/s69594/drevnie_sobaki_egipta_i_mesopotamii (дата звернення: 31.01.2020).
4. Бофарулл Сальвадор. История почты. Собаčky упряжки. Приложение к журналу «Филателия» № 11, 2009. М. : ФГУП издатцентр «Марка», 2009. 79 с.
5. Вчені: Собаки були першими тваринами, прирученими людиною. URL: https://dt.ua/SCIENCE/vcheni_sobaki_buli_pershimi_tvarinami_pri_ruchenimi_lyudinoyu.html (дата звернення: 03.02.2020).
6. Древний мир: первые упоминания о боевых собаках. URL: <http://wardog.pp.ua/drevnij-mir-pervie-upominaniya-o-boevykh-sobakax/> (дата звернення: 03.02.2020).
7. История ездовых собак. URL: <http://angel-dog.ru/important/istoriya-ezdovyh-sobak/> (дата звернення: 10.02.2020).
8. Кинологическое обеспечение деятельности органов и войск МВД РФ / В. Г. Сикерин и др. Пермь: Изд. РИА «Стиль-МГ», 1999. 438 с. URL: <https://www.litmir.me/bd/?b=116426> (дата звернення: 10.02.2020).
9. Крушинский Л. Служебная собака. Руководство по подготовке специалистов служебного собаководства. Москва: Государственное издательство сельскохозяйственной литературы. URL: <https://libking.ru/books/ref-/ref-ref/190872-leonid-krushinskiy-sluzhebnaaya-sobaka-rukovodstvo-po-podgotovke-spetsialistov-sluzhebного-sobakovoдства.html> (дата звернення: 06.02.2020).
10. Курс лекцій з криміналістики. Основи одорології / Т. О. Коросташова, Ю. О. Ланцедова, О. С. Тунтула; за наук. ред. О. А. Кириченка. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 56 с. (Авторська лекція).
11. Корнеев Л. Слово о собаке. М. : Мысль, 1989. 253 с. URL: https://www.zinref.ru/000_uchebniki/04600_raznie_4/893/006.htm (дата звернення: 04.02.2020).
12. Мазовер А. П. Охотничьи собаки. Москва: Агропромиздат, 1985. 241 с.
13. Иржи М. Собаčka звезда Сириус, или Похвальное слово собаке. Древняя Индия. URL: <https://pets.wikireading.ru/11687> (дата звернення: 29.01.2020).
14. Нефёдкин А. К. Боевые собаки древности. *Stratum plus*. 2000. № 3. С. 72–84.
15. Пеньков С. В. Генезис використання службових тварин під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2017. № 4 (80) С. 111–119.
16. Потушинська О. П., Жданова В. П. Характеристика кінологічного забезпечення окремих правоохоронних органів України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 4. С. 141–144.
17. Селюков В. С. Використання собак у службових цілях у давні часи. *Правова наука і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції* (24–25 травня 2019 року, м. Суми). Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2019. С. 16–18.
18. Собаки Древнего Египта. URL: https://basenji.io.ua/s95454/sobaki_drevnego_egipta (дата звернення: 31.01.2020).
19. Собаки Древнего Египта: охотники, домашние любимцы. URL: <http://wardog.pp.ua/sobaki-drevnego-egipta-охотники-домашние-любимцы/> (дата звернення: 31.01.2020).
20. Собаки как оружие. Собаки спецназа. URL: <http://forum.guns.ru/forummessage/32/579228-2.html> (дата звернення: 03.02.2020).
21. Шерешевский Э. И., Петряев П. А., Голубев В. Г. Ездовое собаководство. М. : Главморсепути, 1946. 248 с.
22. Эней Тактик. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BD%D0%B5%D0%B9_%D0%A2%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA (дата звернення: 04.02.2020).
23. Тактик Э. О перенесении осады / пер. и вступит. ст. В. Ф. Беляева (Москва). *Вестник древней истории*. 1965. № 1 (91). С. 237–268. URL: <http://vdi.igh.ru/issues/184?locale=ru> (дата звернення: 04.02.2020).
24. Языков В. Собаки на военной службе. М. : Госиздат «Красн. пролетарий», 1927. 65 с.

Надійшла до редакції 21.07.2020

References

1. All Things Assyrian. The Assyrian War Dog. URL: <http://www.aina.org/ata/20190804161106.htm> (data zvernennia: 03.02.2020).
2. Assyryiskaya sobaka URL: <http://wardog.pp.ua/assirijskaya-sobaka/> (data zvernennia: 03.02.2020).
3. Boholiubskiy S. Drevnye sobaky Ehypta y Mesopotamyy. URL: https://basenji.io.ua/s69594/drevnie_sobaki_egipta_i_mesopotamii (data zvernennia: 31.01.2020).
4. Bofarull Salvador. Ystoryia pochtyi. Sobachy upriazhky. Prylozhenye k zhurnalу «Fylatelyia» № 11, 2009. М. : FHUP izdattsentr «Марка», 2009. 79 s.

5. Vcheni: Sobaky byly pershymu tvarynamy, pryuchenymu liudynoiu. URL: https://dt.ua/SCIENCE/vcheni_sobaki_buli_pershimi_tvarinami_priruchenimi_lyudinoiu.html (data zvernennia: 03.02.2020).
6. Drevniy mir: pervyye upomynaniya o boevykh sobakakh. URL: <http://wardog.pp.ua/drevnij-mir-pervie-upomynaniya-o-boevykh-sobakax/> (data zvernennia: 03.02.2020).
7. Istoriya ezdovykh sobak. URL: <http://angel-dog.ru/important/istoriya-ezdovykh-sobak/> (data zvernennia: 10.02.2020).
8. Kinologicheskoye obespechenie deyatel'nosti organov i voysk MVD RF / V. G. Sikerin i dr. Perm: Izd. RIA «Stil-MG», 1999. 438 s. URL: <https://www.litmir.me/bd/?b=116426> (data zvernennia: 10.02.2020).
9. Krushinskiy L. Sluzhebnyaya sobaka. Rukovodstvo po podgotovke spetsialistov sluzhebnoy sobakovodstva. M. : Gosudarstvennoye izdatel'stvo selskokhozyaystvennoy literatury. URL: <https://libking.ru/books/ref-/ref-ref/190872-leonid-krushinskiy-sluzhebnyaya-sobaka-rukovodstvo-po-podgotovke-spetsialistov-sluzhebnoy-sobakovodstva.html> (data zvernennia: 06.02.2020).
10. Kurs lektsiy z krimlnalstiki. Osnovy odorolohiyi / T. O. Korostashova, Yu. O. Lantsedova, O. S. Tuntula; za nauk. red. O. A. Kirichenka. Mykolayiv: Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, 2012. 56 s. (Avtorska lektsiya).
11. Korneyev L. Slovo o sobake. M. : Mysl, 1989. 253 s. URL: https://www.zinref.ru/000_uchebniki/04600_raznie_4/893/006.htm (data zvernennia: 04.02.2020).
12. Mazover A. P. Ohotnichi sobaki. M. : Agropromizdat, 1985. 241 s.
13. Irzhi M. Sobachya zvezda Sirius, ili Pohvalnoe slovo sobake. Drevnyaya Indiya. URL: <https://pets.wikireading.ru/11687> (data zvernennia: 29.01.2020).
14. Nefyodkin A. K. Boevyie sobaki drevnosti. *Stratum plus*. 2000. № 3. S. 72–84.
15. Penkov S. V. Genezis vikoristannya sluzhbovikh tvarin pid chas zdiysnennya operativno-rozshukovoyi diyalnosti. *Visnik LDUVS im. E. O. Didorenka*. 2017. № 4 (80). S. 111–119.
16. Potushinska O. P., Zhdanova V. P. Harakteristika kinologichnogo zabezpechennya okremih pravohoronnih organiv Ukraini. *Yuridichniy naukoviy elektronniy zhurnal*. 2014. № 4. S. 141–144.
17. Seliukov V. S. Vykorystannya sobak u sluzhbovykh tsiliakh u davni chasy. *Pravova nauka i derzhavotvorennia v Ukraini v konteksti pravovoi intehratsii: materialy KhII Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (24–25 travnia 2019 roku, m. Sumy)*. Sumy: Vydavnychiy dim «Eldorado», 2019. S. 16–18.
18. Sobaki Drevnego Yegipta. URL: https://basenji.io.ua/s95454/sobaki_drevnego_egipta (data zvernennia: 31.01.2020).
19. Sobaki Drevnego Egipta: okhotniki, domashniye lyubimtsy. URL: <http://wardog.pp.ua/sobaki-drevnego-egipta-oxotniki-domashnie-lyubimcy-voiny/> (data zvernennia: 31.01.2020).
20. Sobaki kak oruzhye. Sobaki spetsnaza. URL: <http://forum.guns.ru/forummessage/32/579228-2.html> (data zvernennia: 03.02.2020).
21. Shereshevskiy E. I., Petryaev P. A., Golubev V. G. *Ezdovoe sobakovodstvo*. M. : Izd. «Glavmorsevputi», 1946. 248 s.
22. Eney Taktik. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BD%D0%B5%D0%B9_%D0%A2%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA (data zvernennia: 04.02.2020).
23. Taktik E. O perenesenii osady / per. i vstupil. st. V. F. Belyaeva (Moskva). *Vestnik drevney istorii*. 1965. № 1 (91). S. 237–268. URL: <http://vdi.igh.ru/issues/184?locale=ru> (data zvernennia: 04.02.2020).
24. Yazykov V. Sobaki na voyennoy sluzhbe. M. : Gosizdat «Krasn. proletariy», 1927. 65 s.

SUMMARY

Vadym S. Selyukov. Origin of official cynology (initial stages of emergence and development of dog breeding). The article describes the first stages of the origin of cynology in the history of society. Cynological activity has quite ancient roots, the dog is the first animal to be domesticated by man. The purpose of domestication was the need to use the dog's abilities to their advantage. The primary benefits were during hunting and housing protection, later dogs began to be used during hostilities and as sled dogs. Over time, the forms of use of dogs in official activities have changed significantly, they began to be used in police activities, during rescue operations, for sabotage and others.

In ancient times, the use of service dogs mostly took place on the hunt. Hunting dogs became widespread in the Middle Ages. Hunting with a dog is initially a privilege of the nobility, but later dogs become an integral attribute of hunters.

The article attempts to analyze the process of origin of cynology as a separate branch of science, which can be considered the origin of service cynology in particular. Emphasis is placed on the fact that to this day it is impossible to reliably determine the beginning of the initial stage of cynology development. This is due to the fact that in different parts of the world cynology was born spontaneously and the processes of dog breeding took place almost separately.

Methods, forms and methods of using dogs in one or another type of official activity in prehistoric and ancient times are analyzed. Emphasis is placed on the main methods of using dogs, which have not lost their relevance and are now a guard service, as well as assistance in hunting. The conditional criterion of distribution of all period of origin and development of cynology on stages is offered.

Keywords: *K9 dog training, service dogs, military dogs, dog training, service dog.*